

Megjelent: Népszabadság, 2003. október 9.

Városok, szerepek és a gazdasági erő

RECHNITZER JÁNOS TÉRSÉGGUTATÓ-PROFESSZOR EGY VIZSGÁLAT TAPASZTALATAIRÓL

szerző: Hajba Ferenc

Huszonhárom magyar város megújuló képessége, innovációs potenciálja tekintetében karakteresen elkülönül az összes többitől – summázza egy most elkészült vizsgálat eredményét Rechnitzer János professzor, az [MTA Regionális Kutatások Központja Nyugat-dunántúli Intézetének](#) igazgatója.

A régiók versenyképességét az európai gazdasági térben elemezte a kutatóközpont. A program keretében a nyugat-dunántúli intézet – a szegedi, a Miskolci Egyetemmel és az ELTE-vel közösen – a regionális innovációs potenciált, a megújulóképeséget vizsgálta a magyar városhálózatban.

Kétszázötvenegy magyar város megújuló képességét, innovációs arculatát a 2000 és 2002 között keletkezett adatbázisból vázolták föl harminc összetevő alapján. Rechnitzer János szerint figyelembe vették egyebek mellett a gazdasági aktivitás mutatóit, a vállalkozások számát, a foglalkoztatottságot, a munkanélküliek arányát, a helyi jövedelmeket, adókat. Föltérképezték az iskolázottságot, a magasan kvalifikált menedzserréteg jelenlétét.

A helyi társadalmi aktivitás egyik mérőszámának tekintették az uniós csatlakozási népszavazáson való részvételt. Megnézték azt is, hogy az adott városban mennyi pénzt adtak az emberek adójuk egy százalékából a nonprofit szervezeteknek, fölmérték egy-egy településen a bejelentett szabadalmak számát is. A megújulást hordozó intézményrendszert – az egyetemeket, főiskolákat, az ipari parkokat, inkubátorházakat s más centrumokat – is elemezték.

Budapest nem szerepelt a vizsgált települések sorában, hiszen a kutatók szerint a magyar főváros Zágrábbal, Prágával, Belgráddal vagy Münchennel volna összemérhető. A magyar tudományos kutatás 65 százaléka Budapesten zajlik, a szabadalmak 70 százalékát is ott jegyezték be, torz képet alkotna a magyar városok valóságáról, ha a főváros mutatószámait vetnék velük össze.

– Erős humán erőforrása, jó innovációs intézményrendszere, változó, de hosszú távon jövőképes gazdasága, regionális kisugárzása huszonhárom magyar városnak van – állítja a professzor. – Elgondolkodtató, hogy öt megyei jogú nagyváros – így Nagykanizsa, Hódmezővásárhely, Salgótarján, Tatabánya, Dunaujváros – nem került be ebbe a körbe. Ott található viszont a budapesti agglomeráció két erős centruma, Budaörs és Budakeszi is. Ez utóbbiakat jórészt az oda kitelepült vezetőik, menedzserek jelenléte, hatása integrálta a legerősebb települések sorába.

Rechnitzer János utalt rá: Budaörs és Budakeszi fejlődése arra is példa, hogy nincsenek eleve elrendelt települési szerepkörök, egy nyitott, jó infrastruktúrával rendelkező s a tudásra építő város örökölt hátrányait is le tudja küzdeni.

A feltörekvő városok között a professzor megemlítette Kecskemétet, Veszprémet, Békéscsabát, Eger s a korábbi vizsgálatokban meglepetésre nem a legjobbakkal egy sorban található Kaposvárt.

– Kecskemét egy új alföldi centrummá vált – jegyezte meg a professzor, aki kiemelte Szekszárd fejlődését is. A tolnai megyeszékhely a kilencvenes évek elején végzett hasonló vizsgálatokban inkább a leszakadó, nehezen mozduló városok között szerepelt, mára azonban – vélhetően a belülről felfakadó energiái miatt – felzárkózott a legjobbakhoz. Hasonló folyamat játszódott le Zalaegerszegen is, mondta az intézetigazgató. Jelentősen fejlődött Nyíregyháza, Sopron és Szombathely pedig megtalálta felsőoktatási szerepkörét, s a tradicionális városok között Békéscsaba is örvendetesen stabilizálódott.

A hagyományos egyetemi központokról szólva a professzor úgy fogalmazott: Pécs, Szeged és Debrecen gazdasági ereje viszonylag gyenge, ám karakteresen jó innovációs intézményrendszerrel rendelkeznek, s magasan képzett menedzsmentjükkel versenyképesek tudnak maradni.

Győrött, Székesfehérváron nagyon erős és jellegzetes a gazdaság, a felső vezetés iskolázottsága magas, a felsőoktatási potenciál viszont gyenge. Érdekes, hogy a gazdasági és innovációs koordinátákon az innovációs képesség tekintetében a három, már említett egyetemi nagyváros után egyforma mutatószámokkal következik az egyéb paraméterek tekintetében is meglepően jól szereplő Miskolc, valamint Győr, amely a gazdasági fejlettségét tekintve jelentősen megelőzi a borsodi megyeszékhelyet.

Kedvező társadalmi és munkaerő-piaci környezetben átlag feletti humán adottságokkal rendelkezik Szentendre, Szekszárd, Szolnok és Zalaegerszeg. Innovációs képességét tekintve átlagos, ám felsőoktatási orientáltsága miatt fontos tényezővé vált Gyöngyös, Keszthely és Gödöllő.

Rechnitzer János itt közbevetette: pontosan ki lehet mutatni, hogy milyen jelentős gazdaságélénkítő hatása van a felsőoktatásba történő befektetésnek. Győri vizsgálatuk bizonyítja: minden forint, amelyet a felsőoktatásba investáltak, 1,53 forintot hozott a városnak. Az oktatók és a hallgatók ugyanis Győrött fizetnek albérltet, ott vásárolnak, ott járnak étterembe, színházba, szórakozóhelyekre.

A professzor azonban azt is hangsúlyozta: a magyar felsőoktatás átgondolatlan, kizárólag a bevételt kereső és a piac igényeit figyelmen kívül hagyó fejlesztése, az intézmények túlburjánzása több hátránnyal jár, mint előnnyel. Példaként említette, hogy ma már szinte mindegyik megyei jogú városban képeznek közgazdászokat, az oktatók egyik helyről a másikra ingáznak, s ez az állapot nem indít el gerjesztő hatásokat sem a helyi gazdaságban, sem az intellektuális életben.

Rechnitzer János összegzése szerint van tehát Magyarországon huszonhárom jól elkülöníthető város. Ezt a csoportot egy negyven-ötven települést magában foglaló kör követi, ahol még van jól érzékelhető humán kapacitás, valamilyen szinten működnek az innovációs intézményrendszerek. A többi város között karakteres különbségek nincsenek, megfelelő szerepeket nem találtak maguknak, megújulási erejük kétséges.

– A magyar városszerkezet az innovációs potenciál szempontjából horizontálisan is megosztott – állítja a professzor.
– Létezik a nyugati-keleti lejtő. Közép- és Nyugat-Dunántúlon a városok 60-65 százalékának gyengék a humán erőforrásai. Az Észak-Alföldön ez a mutató 83-85 százalék, de a Dél-Alföldön is 81 százalék körül mozog.